

Zjazd legionistów w Radomiu, 10.08.1930

ODKRYJ KARTY MAZOWSZA

– *ESCAPE ROOM* NA LEKCJI BIBLIOTECZNEJ

Anna Jolanta Lewandowska

KATEGORIA WIEKOWA: 15-18 LAT

Mazowsze.
serce Polski

ADRESAT: uczniowie w wieku 15–18 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 90 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: edukacja regionalna, Mazowsze, historia, gra edukacyjna *Escape Room*, lekcja biblioteczna.

WPROWADZENIE

Pomysł na scenariusz lekcji poświęconej odkrywaniu historii Mazowsza powstał w wyniku inspiracji popularną metodą gry *Escape Room*. Zajęcia można przeprowadzić podczas lekcji bibliotecznych – czytelnia będzie doskonałym „pokojem zagadek”. Zadaniem grupy uczniów jest ucieczka z zamkniętego pokoju (w tym przypadku czytelnia zmienia się w twierdzę). Jest to możliwe dopiero po odgadnięciu zagadek i uzyskaniu ostatniego klucza do skrzynki. W skrzynce znajduje się hasło, dzięki któremu można się uwolnić. Gra wymaga logicznego myślenia, analizowania, wyciągania wniosków, umiejętności poszukiwania informacji i przede wszystkim umiejętności pracy w grupie. Scenariusz zakłada naukę przez zabawę.

CEL OGÓLNY

Rozbudzanie zainteresowania historią Mazowsza i rozwijanie umiejętności wyszukiwania informacji z różnych źródeł.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- doskonalą umiejętność pracy w grupie;
  - zna przedstawicieli walki o niepodległość na Mazowszu;
  - wyszukuje potrzebne informacje w księgozbiorze biblioteki;
  - rozwija swoją kreatywność w poszukiwaniu rozwiązania zagadek;
  - potrafi odczytać i analizować informacje zawarte na mapach i w publikacjach dotyczących regionu.
-

METODY PRACY:

- metoda asymilacji wiedzy: pogadanka wstępna,
  - metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy: gra dydaktyczna.
-

FORMA PRACY:

- praca zbiorowa.
-

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- lustro,
- skrzynki do przechowywania zagadek,
- kłódki z szyfrem cyfrowym,
- laptop do odtworzenia utworu dźwiękowego,
- mapa Mazowsza,
- mapa twierdzy w Modlinie, karty z cyframi 1, 9, 1, 8,

- wydrukowana karta z krzyżówką do rozwiązania,
- encyklopedie, księgozbiór podręczny dotyczący Mazowsza,
- karty zadań.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Instrukcja do gry.
2. Tekst napisany w odbiciu lustrzanym.
3. Zdjęcia: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Romana Dmowskiego do wydrukowania i pocięcia w formie puzzli, oraz opisy do zdjęć.
4. Karta z treścią zagadki.
5. List.
6. Tekst opowiadania Eugeniusza Małaczewskiego, *Dzieje Bałki Murmańskiej* i zdjęcie niedźwiedzicy.
7. Logogryf.

BIBLIOGRAFIA

J. Choińska-Mika, M. Kulesza, K. Mika, W. Morawski, H. Wajs, *Mazowsze*, Wydawnictwo Kartograficzne Daunpol Sp. z o.o., Warszawa 2011, lub online: <http://www.mazovia.pl/wydawnictwa/podrecznik-mazowsze/> [dostęp: 26.02 2018].

M. Jarocka, *Legendy i opowieści o Mazowszu*, PZWL Wydawnictwo Lekarskie Sp. z o.o., Warszawa 2017.

Z. Kasiński, *Psalm miłości*, w: tegoż, *Dzieła literackie*, t. 1, PIW, Warszawa 1979.

D. Maciejewska, M. Szymański i in., *Zapomniane miejsca Mazowsza. Przewodnik*, Wydawnictwo Ciekawe Miejsca, Warszawa 2014.

E. Małaczewski, *Dzieje Bałki Murmańskiej*, w: tegoż, *Koń na wzgórzu*, Wydawnictwo Alfa, Warszawa 1991.

C.K. Norwid, *Moja ojczyzna*, w: tegoż, *Poezje*, Warszawa 2000.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

<https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 6.07.2018].

www.twierdzamodlin.pl [dostęp: 6.07.2018].

www.mazovia.pl [dostęp: 6.07.2018].

www.baskamurmanska.pl [dostęp: 6.07.2018].

www.dzieje.pl [dostęp: 6.07.2018].

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA (15 minut)

1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem i celami lekcji. Przypomina o jubileuszu stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę. Informuje, że motywem przewodnim gry jest walka o niepodległość.
2. Wprowadzenie uczniów w tematykę gry. Nauczyciel po wejściu do czytelnia informuje uczniów, że znajdują się w zamkniętej twierdzy. Żeby się z niej uwolnić, muszą w wyznaczonym czasie zdobyć klucze – kody do kolejnych ponumerowanych skrzynek – i rozwiązać zagadki. Nauczyciel przedstawia uczniom instrukcję gry (**załącznik nr 1**).

CZĘŚĆ GŁÓWNA (60 minut)

1. Uczniowie wspólnie rozwiązują zagadki. Nauczyciel monitoruje przebieg gry. Uczniowie znajdują kartkę z tekstem napisanym w odbiciu lustrzanym (**załącznik nr 2**). Odczytują tekst w lustrze. Na podstawie tego tekstu mają odgadnąć czterocyfrowy kod – 1325 (Bitwa Warszawska rozegrała się 13–25.08.1920). Kod ten jest kluczem do skrzynki zawierającej kolejne zagadki. Po otwarciu skrzynki kodem 1325 uczniowie znajdują w niej pocięte w formie puzzli zdjęcia postaci: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Romana Dmowskiego (**załącznik nr 3**). Na odwrocie fotografii są: krótki życiorys postaci oraz ukryta liczba. W skrzynce znajduje się również karta z cyfrą 8 oraz tekst zadania, które należy wykonać (**załącznik nr 4**). Gracze mają ułożyć zdjęcia i rozpoznać na podstawie zdjęcia oraz

tekstu wspomniane wyżej postaci. Na zdjęciach są również liczby, które posłużą wraz z inicjałami wielkich Polaków (poznanych uprzednio) do otwarcia następnej kłódki do skrzynki. (Uczniowie mogą skorzystać z baz bibliotecznych zarówno tradycyjnych, jak i internetowych).

WW–3; IP–2; JP–4; RD–1; MR–5

2. W następnej skrzynce są: list z poleceniami do wykonania (**załącznik nr 5**), karta z cyfrą 9. W pomieszczeniu czytelnia (twierdzy) znajdują się w różnych miejscach: karta z fragmentem wiersza Cypriana Kamila Norwida *Moja ojczyzna*, karta z fragmentem utworu Zygmunta Krasińskiego *Psalm miłości*, kserokopia obrazu Józefa Chełmońskiego *Epizod z powstania 1863*. Podczas otwierania przez uczniów skrzynki nauczyciel odtwarza fragment utworu Fryderyka Chopina *Polonez A-dur* op. 40 nr 1. W czytelnia (twierdzy) w widocznym miejscu znajduje się mapa Mazowsza lub Polski. Na mapie należy zaznaczyć miejscowości, w których urodzili się artyści. Każda miejscowość jest oznaczona jedną cyfrą. Na kłódce są zapisane inicjały każdego z artystów. Uczniowie muszą odnaleźć utwory, odgadnąć, który artysta jest autorem danego utworu, oraz wskazać miejsce urodzenia poetów, malarza i kompozytora. Dzięki temu zdobędą cyfry, a rozwiązaniem jest czterocyfrowy kod. Za pomocą kodu uczniowie otwierają następną skrzynkę – tu znajdują kolejne wskazówki: kartkę z opisem bibliograficznym książki: Lechosław Herz, *Podróże po Mazowszu*, Iskry, Warszawa 2016, ISBN. Uczniowie

muszą dotrzeć do tej książki, gdyż ukryta jest w niej karta z cyfrą 1. W książce, którą gracze mają odnaleźć, są ukryte: kartka z fragmentem tekstu opowiadania Eugeniusza Małaczewskiego *Dzieje Baśki Murmańskiej* i zdjęcie białego niedźwiedzia (**załącznik nr 6**) podpisane: Baśka Murmańska. Gracze muszą na podstawie tych materiałów skojarzyć opowiadanie o Baśce Murmańskiej z Twierdzą Modlin. W pomieszczeniu na ścianie należy zawiesić mapę twierdzy wraz z legendą. Na jednym z walców kłódki trzeba umieścić symbol pomnika. Uczniowie muszą odnaleźć właściwy znak pomnika na mapie twierdzy i ukrytą przy nim liczbę odszukać na walcu kłódki (cyfra 1). W skrzynce znajduje się również logo-gryf (**załącznik nr 7**), którego rozwiązanie – hasło: Mazowsze – doprowadzi uczniów do albumu *Mazowsze* (J. Chońska-Mika, M. Kulesza, K. Mika,

W. Morawski, H. Wajs, Wydawnictwo Kartograficzne Daupol Sp. z o.o., Warszawa 2011). W książce jest ukryta ostatnia karta z cyfrą 1.

Uczniowie muszą zgromadzić niewykorzystane wcześniej karty z cyframi: 9, 8, 1, 1. Ze znalezionych cyfr uczniowie układają czterocyfrowy kod – 1918 – pasujący do ostatniej skrzynki. W skrzynce znajduje się rozsypanka wyrazowa, z której, trzeba ułożyć hasło (NIEPODLEGŁOŚĆ).

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA (15 minut)

Przed końcem zajęć nauczyciel rozdaje uczniom karteczki z fragmentami zdań, o których dokończenie prosi uczniów. Uczniowie, po dopisaniu zakończenia zdania, wkładają karteczki do skrzynki. Fragmenty zdań:

- Atmosfera, która panowała na lekcji...
- Na zajęciach zmieniałbym...
- Chcę zaproponować, aby...

Józef Piłsudski dekoruje sztandar 1 Pułku Szwoleżerów Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, 19.03.1921

Załącznik nr 1.

Instrukcja do gry

Gra jest przeznaczona dla grupy uczniów (maksymalnie 15-osobowej). Gracze (uczniowie) zostają zamknięci w czytelnicy (twierdzy). Celem gry jest wydostanie się z twierdzy przed upływem 60 minut. W czytelnicy (twierdzy) znajdują się wszystkie wskazówki i rekwizyty potrzebne do rozwiązania zagadki i uwolnienia się z twierdzy. W pomieszczeniu mogą się również znajdować rzeczy, które nie mają wpływu na wynik gry. Uczniowie sami oceniają, co jest im przydatne. Aby wydostać się z twierdzy, trzeba rozwiązać zagadki, które są ukryte w skrzynkach zamkniętych na kłódki z szyfrem cyfrowym. Każda kłódka otwiera się po ustawieniu właściwego kodu. Gra kończy się, gdy wszystkie zagadki zostaną rozwiązane (wynik pozytywny) lub po upływie 60 minut (wynik negatywny). Końcem gry jest otwarcie ostatniej skrzynki, która zawiera kartę z napisem: NIEPODLEGŁOŚĆ. Gracze mają prawo do otrzymania 2 wskazówek podczas gry. Udziela ich nauczyciel, który jednocześnie monitoruje rozwój gry i upływ czasu.

Załącznik nr 2.

Tekst napisany w odbiciu lustrzanym:

„Na Mazowszu wiedzimy, iż inni nie wiedzą, że bitwa, którą przegrała, została
zwycięstwa na stronę, co doborowe Polki, zdobywając klaski i
a jak chcą niekiedy historycy – także o losach Europy. Nazwano ją Bitwą (...).”

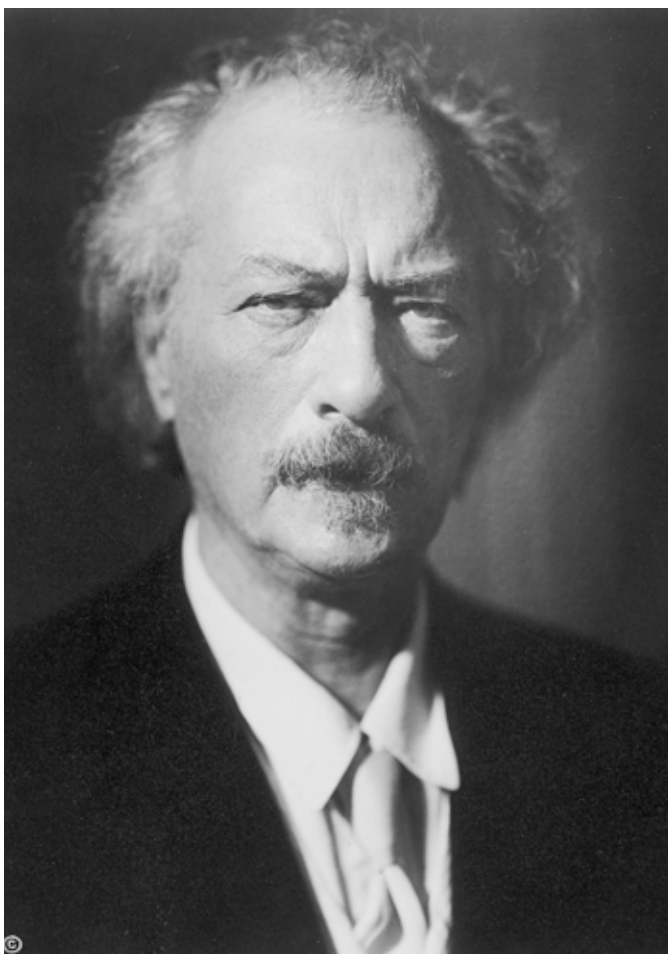
Czy wiesz, o jakiej bitwie mowa? W jakich dniach została ona rozegrana?

* *Mazowsze XX wieku*, w: J. Choińska-Mika, M. Kulesza, K. Mika, W. Morawski, H. Wajs, Mazowsze, Wydawnictwo Kartograficzne Daupol Sp. z o.o., Warszawa 2011, s. 133.

Załącznik nr 3.

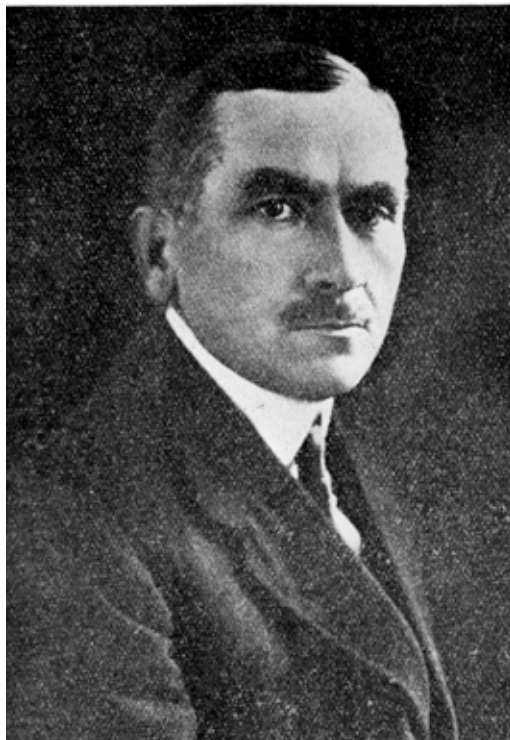

Zdjęcia: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Romana Dmowskiego do wydrukowania i pocięcia w formie puzzli, oraz opisy do do zdjęć.

„Polski pianista, kompozytor, działacz niepodległościowy, mąż stanu i polityk. Pod jego bezpośrednim wpływem prezydent Woodrow Wilson umieścił w swoim ultimatum uzależniającym podpisanie przez Stany Zjednoczone Traktatu Wersalskiego 13. punkt – domagający się zgody stron traktatu na rezurekcję Polski – dzięki któremu w traktacie zapisano utworzenie niepodległego państwa polskiego. Wkrótce po jego utworzeniu, od 1919 r. Paderewski sprawował funkcje premiera i ministra spraw zagranicznych RP”-

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ignacy_Jan_Paderewski [dostęp: 10.07.2018].

„Polski polityk, mąż stanu, publicysta polityczny, minister spraw zagranicznych, poseł na Sejm Ustawodawczy RP oraz II i III Dumi. Współzałożyciel Narodowej Demokracji (endecji, ruchu narodowego), główny ideolog polskiego nacjonalizmu. Polski działacz niepodległościowy, postulujący w pierwszym etapie zjednoczenie wszystkich ziem polskich i uzyskanie autonomii w ramach Imperium Rosyjskiego, a później odzyskanie niepodległości w oparciu o sojusz z Rosją i ententą, a w opozycji do państw centralnych”.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Roman_Dmowski [dostęp: 10.07.2018].

„Polski działacz społeczny i niepodległościowy, żołnierz, polityk, mąż stanu; od 11 listopada 1918 naczelny wódz Armii Polskiej; w latach 1918–1922 Naczelnik Państwa; pierwszy marszałek Polski (1920); przywódca obozu sanacji po przewrocie majowym (1926), dwukrotny premier Polski 1926–1928 i 1930; wywarł decydujący wpływ na kształt polityki wewnętrznej i zagranicznej II RP”.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_Pi%C5%82sudski [dostęp: 10.07.2018].

„Polski polityk, działacz ruchu ludowego, trzykrotny premier Rzeczypospolitej Polskiej. Od 1895 r. związany ze Stronnictwem Ludowym w Galicji”.
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wincenty_Witos [dostęp: 10.07.2018].

„Polski polityk, marszałek Sejmu i zastępujący Prezydenta RP, działacz ludowy i publicysta, minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego, nauczyciel”.
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Maciej_Rataj [dostęp: 10.07.2018].

Załącznik nr 4.

Karta z treścią zagadki

Ojcowie odnowiciele Rzeczypospolitej Polskiej na Mazowszu

Droga do wolności okazała się bardzo ciężka i trudna. Wiele znanych i znakomych osób walczyło w tej słusznej sprawie. Jednak historycy twierdzą, że w walce o niepodległość szczególnie wstąpiło się pięciu bohaterów.

Załącznik nr 5.

List

W walce o niepodległość uczestniczyli także artyści. Ich dzieła wpływały na światopogląd odbiorców. Uczyli miłości do ojczyzny oraz zagrzewali Polaków do walki. Przez swoje prace starali się utrwalać w Polakach patriotyzm.

Rozpoznaj właściwego autora. Czy wiesz, że wszyscy oni są związani z Mazowszem?

Zgadnij, z których miast pochodzą.

Karta z fragmentem wiersza

Zygmunt Krasiński

Psalm miłości

Nie jest czynem – rzeź dziecinna!
Nie jest czynem – wyniszczenie!
Jedna prawda boska, czynna,
To przez miłość przemienienie!
Jeden tylko, jeden cud:
Z Szlachtą polską – polski Lud,
Jak dwa chóry – jedno pienie! –
Wszystko inne – złudę złud!
Wszystko inne – plamę plam!
I ojczyzna tylko tam! –
Jeden tylko, jeden cud:
Z Szlachtą polską – polski Lud,
Dusza żywa z żywym ciałem,
Zespojone świętym szatem;
Z tego ślubu jeden Duch,
Wielki naród polski sam,
Jedna wola, jeden ruch,
O! zbawienie tylko – tam! –

Karta z fragmentem wiersza

Cyprian Kamil Norwid

Moja ojczyzna

Kto mi powiada, że moja ojczyzna:
Pola, zieloność, okopy,
Chaty i kwiaty, i sioła – niech wyzna,
    Że – to jej stopy.

Dziecka – nikt z ramion matki nie odbiera;
Pacholę – do kolan jej sięga;
Syn – piersi dorósł i ramię podpira:
    To – praw mych księga.

Ojczyzna moja nie stąd wstawa czołem;
Ja ciałem zza Eufratu,
A duchem sponad Chaosu się wziąłem:
    Czynsz płacę światu.

Naród mię żaden nie zbawił ni stworzył;
Wieczność pamiętam przed wiekiem;
Klucz Dawidowy usta mi otworzył,
    Rzym nazwał człkiem.

Ojczyzny mojej stopy okrwawione
Włosami otrzeć na piasku
Padam: lecz znam jej i twarz, i koronę
    Słońca słońc blasku.

Dziadowie moi nie znali też innéj;
Ja nóg jej ręką tykałem;
Sandał ramię nieraz na nich gminny
    Ucałowałem.

Niechże nie uczą mię, gdzie ma ojczyzna,
Bo pola, sioła, okopy
I krew, i ciało, i ta jego blizna
    To ślad – lub – stopy

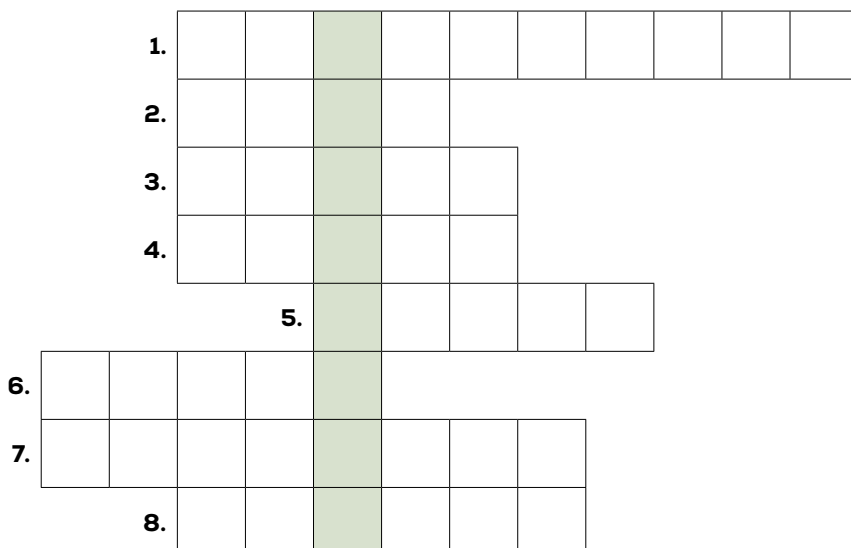
Józef Chełmoński, Epizod z powstania 1863, obraz powstał w latach 1884–1886 (zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie)

Załącznik nr 6.

Tekst opowiadania Eugeniusza Małaczewskiego, *Dzieje Bałki Murmańskiej*

Źródło: www.baskamurmanska.pl [dostęp: 6.07.2018].

Załącznik nr 7.

Logogryf**Podpowiedzi:**

1. Jedyny park narodowy na terenie województwa mazowieckiego.
2. Imię obecnego Marszałka Województwa Mazowieckiego.
3. Zwierzę znajdujące się na fladze województwa mazowieckiego.
4. Historyczna stolica Mazowsza i zarazem jego najstarsze miasto.
5. Największa rzeka przepływająca przez województwo mazowieckie.
6. Popularne danie z Mazowsza.
7. Największe miasto w województwie mazowieckim.
8. Znajduje się tam Muzeum Wsi Mazowieckiej.

Rozwiązanie krzyżówki:

1. Kampinoski
2. Adam
3. Orzeł
4. Płock
5. Wisła
6. Bigos
7. Warszawa
8. Sierpc

Hasło: Mazowsze